

законодавство не тільки і не стільки посилаючись і використовуючи давньоримські правові конструкції, а й створюючи нові надсучасні правові категорії.

Думається, що внаслідок рекодифікації цивільне законодавство України має вийти за рамки суто національного і проїнятися загальноєвропейськими (а іноді і загальносвітовими) тенденціями, напрямками та ідеями.

Так, наприклад, не можна залишати поза увагою нагальну проблему сучасності – захист персональних даних. Законодавчого закріплення вимагають також низка «нових» немайнових прав фізичних осіб, таких як право на забуття, право на морфологічну свободу, тощо.

Підводячи підсумки хотілося б ще раз звернути увагу на той факт, що рекодифікація передбачає системні і **суттєві** зміни чинного Цивільного кодексу України, а не чергові зміни і доповнення в окремі статті. Саме тому підхід до рекодифікації має бути не тільки комплексним, а й сучасним (а в окремих напрямках навіть надсучасним).

Ключові слова: рекодифікація, зміст рекодифікації, правові традиції, правові новації, змістовне оновлення.

Keywords: recodification, content of recodification, legal traditions, legal innovations, substantive updating.

*Кирилюк Алла Володимирівна,
кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри права інтелектуальної
власності та корпоративного права
Національного університету «Одеська юридична академія»*

САМОЗАХИСТ АВТОРСЬКИХ ПРАВ В МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ

XXI сторіччя характеризується зростанням наукового і практичного інтересу до способів отримання, передачі та обігу інформації, яка стає не лише нематеріальним активом, а й елементом інформаційних воєн.

Літературні, аудіовізуальні, музичні, фотографічні твори, комп'ютерні програми та інші об'єкти авторського права, відтворені у цифровій формі, все частіше стають об'єктами правопорушень.

Україна щороку займає лідируючі місця серед усіх країн світу за обсягами комп'ютерного піратства, обходу технічних засобів захисту, інше.

З розвитком техніки, користувачеві Інтернету все менше часу потрібно для отримання на своєму комп'ютері тотожної копії твору, або такої, що практично не поступається оригіналу за якістю.

Інша причина незаконного обігу творів полягає в елементарній відсутності привабливих варіантів легального отримання необхідних творів за наявності нелегальних.

Очевидно, що окремі правовласники не в змозі відслідковувати поширення об'єктів, що охороняються, в цифрових мережах та їх використання при створенні продуктів мультимедіа.

В зв'язку з цим на сьогодні надзвичайної ваги й актуальності щодо захисту авторських прав на твори, що розміщені в мережі Інтернет, набирає самозахист, оскільки завдяки йому відбувається негайне реагування на допущене порушення. Реалізація права на самозахист відбувається не тому, що особа позбавлена іншої можливості забезпечити свої інтереси, а тому, що так їй зручніше, адже самозахист забезпечує швидкий та економний захист права [1, с. 9].

Згідно з ч. 1 ст. 19 Цивільного кодексу України (далі – ЦК України) особа має право на самозахист свого цивільного права та права іншої особи від порушень і протиправних посягань. Самозахистом прав є застосування особою засобів протидії, що не заборонені законом та не суперечать моральним засадам суспільства (ч. 1 ст. 19) [2].

Зазначена дефініція вбачається певною мірою недосконалою, оскільки не містить ані вказівки на особу, що здійснюватиме самозахист, ані моменту виникнення зазначеного права, ані тлумачення поняття «засіб протидії».

Підходи щодо розуміння поняття «самозахист» різняться. Наприклад, у ст. 12. Цивільному кодексі Російської Федерації [3], ст. 11 Цивільному кодексі Білорусії [4] самозахист віднесений до способів захисту цивільних прав. У юридичній науці домінує точка зору, з якою самозахист розуміється саме як форма захисту прав.

Для самозахисту права інтелектуальної власності як способу захисту цивільних прав характерним є те, що особа захищає свої права та інтереси своїми власними діями. Іншими словами, це – захист без звернення до суду або іншого органу, який здійснює захист цивільного права [5, с. 10].

Проте щодо самого здійснення самозахисту необхідно враховувати такі особливості, які згадуються науковцями. В. О. Тархов зазначає, що самозахист прав може здійснюватися лише носієм цих прав [6, с. 263]. Подібної позиції дотримується І.Л. Борисенко, який вважає, що для самозахисту прав інтелектуальної власності характерним є захист особою своїх прав та інтересів власними діями [7, с. 198]. Інші науковці вказують, що в деяких випадках самозахист прав однієї особи може здійснюватися також іншими особами, наприклад, товариська взаємодопомога, крайня необхідність, дія в інтересах

іншої особи без доручення (В. В. Дунаєв [8, с. 36], Г. О. Сverdлик та Е. Л. Страунінг).

Але враховуючи специфіку природи глобальної мережі слід зауважити, що на практиці самозахист авторського права в Інтернеті не може проходити так чітко і визначено, як це передбачено законодавством України.

Це спричинено рядом технічних особливостей Мережі, в першу чергу відсутністю обмежень на вільне копіювання і складністю ведення контролю за копіюванням та використанням творів. Все це істотно ускладнює захист авторських прав в Інтернеті.

Для правовідносин, що пов'язані з захистом авторських прав на твори, що розміщені в мережі Інтернет, характерним є досудове звернення правоволодільця або безпосередньо до правопорушника, або до реєстранта доменного імені (чи власника / адміністратора веб-сайту), або до Інтернет сервіс провайдера (інтернет-посередника) з вимогою про припинення порушення його авторських прав і видалення відповідних творів. Момент виникнення права на самозахист яскраво ілюструється із встановленням технічних засобів, оскільки саме встановлення технічних засобів, а не їх активація чи функціональне призначення є проявом активних дій правоволодільця.

Сьогодні серед дослідників не склалося єдиної думки щодо вирішення зазначених проблем у сфері самозахисту об'єктів авторського права в Інтернеті. Проте, більшість дослідників рекомендують використовувати технічні засоби захисту як одні з найбільш дієвих.

Серед них можна виділити такі, як саморуйнування документа при несанкціонованому копіюванні; криптографічні конверти; подання твору з обмеженою функціональністю; використання кодів слів та ін.

О.М. Пастухов пропонує наступні способи вирішення існуючих проблем у сфері захисту авторських прав, викликаних мережею Інтернет:

- 1) використання цифрового підпису;
- 2) використання цифрових марок;
- 3) обмеження доступу до матеріалів, що розміщені в Інтернеті;
- 4) методи криптографічного перетворення матеріалів (шифрування);
- 5) створення веб-депозитаріїв;
- 6) обмежена функціональність;
- 7) «годинникова бомба» (закриття продавцем доступу до твору після певної кількості використань);
- 8) контракти;
- 9) клірингові центри.

О. Ієвіня для захисту авторських прав у мережі було запропоновано апаратні засоби захисту, коли користувач задля копіювання інформації повинен придбати певний пристрій; програми, які завантажуються під час роботи з інформацією в Інтернеті після сплати певної суми користувачем і стираються після закінчення сеансу; технології цифрового підпису тощо.

Погоджуємось з думкою К. Кузнєцова про те, що найбільш ефективним і простим засобом захисту авторського права в Інтернеті є використання знаку охорони авторського права (знак копірайту), який складається з 3 елементів знаку ©, найменування правоволодільця, року першого випуску.

Але, все ж таки, технічні засоби захисту авторських прав, незважаючи на їхню численність, не можуть гарантувати надійність, оскільки будь-який захист може бути усунутий іншими технічними засобами.

Таким чином, проблема самозахисту авторського права в Інтернеті носить комплексний характер.

Проблеми, які існують в Україні з приводу захисту авторських прав в Інтернеті, потребують негайного вирішення. Виникає необхідність перегляду традиційних підходів до охорони та захисту прав на об'єкти інтелектуальної власності та створення нового інституційного середовища у цій сфері.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Басин Ю. Г. Защита субъективных гражданских прав / Ю. Г. Басин, А. Г. Диденко // Юридические науки. – Алма-Ата :Типография № 18 Главполиграфпрома Госкомитета Совета Министров Казахской ССР. – 1971. – № 1. – С. 3-11.
2. Цивільний кодекс : Закон України від 16 січня 2003 року № 435-IV // ВВР. – 2003. – № 40-44. – Ст. 356 (зі змінами).
3. Гражданский Кодекс Российской Федерации (ГК РФ) : Часть 1 от 30. 11. 1994 № 51-ФЗ // «Собрание законодательстваРФ». – 1994. – № 32. – Ст. 3301. (с изменениями).
4. Гражданский кодекс Республики Беларусь : Закон Беларуси от 7 декабря 1998 г. № 218-3 // Ведамасці Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь. – 1999. – № 7-9. – Ст. 101. (с изменениями)
5. Денисюк, М. Інтелектуальна власність та Інтернет : Нові можливості чи нові проблеми? [Текст] / М. Денисюк // Інтелектуальна власність. – 2009. – N 6 – с. 9-12.
6. Тархов В. А. Гражданское право. Общая часть. Курс лекций / В. А. Тархов. – Чебоксары : Чув. кн. изд-во, 1997. – 331 с.
7. Борисенко І.Л. Особливості самозахисту прав інтелектуальної власності в глобальній мережі Інтернет / І.Л. Борисенко //Часопис Київського університету права. – 2010. – № 1. – С. 197-201.

8. Дунаев В. В. Понятие и формы защиты гражданских прав / В. В. Дунаев // Сибирский юридический вестник. –
9. 2003. – № 4. – С. 33-36.

Ключові слова: інформація, комп'ютерна програма, цифрова форма, піратство, технічні засоби захисту, твір, комп'ютер, майнові права, примірник твору, використання твору, автор, носій інформації.

Keywords: information, computer program, digital piracy, technical protection, work, computer, property rights, copy of the work, use of the work, author, media.

Кривенко Юлія Василівна,

*кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри цивільного права
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ЩОДО НЕОБХІДНОСТІ ТЕРМІНОЛОГІЧНОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ ЦИВІЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Як свідчить практика, мова і право мають важливе значення для існування людини в суспільстві. Вимоги щодо мовної досконалості закону, максимальної точності та логічності у викладі правових приписів, однозначності тлумачення й розуміння правових норм, суворості нормативності та стилістичної довершеності зумовлюють надзвичайну повагу всього суспільства до мови законодавства, яка завжди має бути еталоном, бездоганним зразком, має встановлювати норми найбільш доречного і правильного використання мовних засобів як на рівні нормативних документів, так і на рівні правозастосування [1].

Формування юридичної термінології відбувається під впливом зовнішніх і внутрішніх факторів. У процесі розвитку юридична термінологія змінюється завдяки новим термінам і поняттям, поступово поглиблюється та вдосконалюється та стабілізується понятійний апарат і його словесне вираження. Кожному історичному періоду відповідає своя система понять і термінів, які віддзеркалюючи певний етап розвитку державно-правових, явищ та їх осмислення, а також продуктивні на той час моделі й способи термінотворення.

Характер і динаміка розвитку юридичного словника залежить від конкретних історичних умов таких, як тип виробничих відносин, співвідношення класових сил, зміни суспільно-державного устрою, міжнародна політика, мовна політика та ін.. На формування юридичної термінології у кожній мові впливають також міжнародні й, відповідно,